

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

55. szám.

Pest, június 22-kén 1849.

Tegnap reggel hajnalban, Görgei megérkezvén a táborba, honvédeinket a harcúgytól viszatartóztatni nem lehetett.

Elkezdődött az szokott erélyességgel. Mondják, hogy Görgei teljesen bizván alvezéreiben, mint-hogy igen fáradt volt, nyugodni ment.

Egyszerre az ágyúk elhallgattak s Görgei eltalálta, hogy az ellenségnek új segéd csapatai érkeztek.

Felkölt, végig járta a harci sorokat s új meg-támadás kezdeték.

Az ellenség minden ponton visszaveretett, s sergeink Galantháig (Posonmegye) haladtak elő.

A harc végkimentéről még nincs tudósítás. Eddig 13 osztrák tiszt, s 74 közember lón fogollyá.

Juliustól kezdve lapjaink teljes nagyságu iven fognak megjelenni.

Hanem azért nem fogjuk hasábjainkat a Közlönyből kivett hivatalos hozsadal-masságokkal megtölteni.

A Marczius ezután is kizárólag csak eredeti vita-cikkeket fog adni.

A csalóközi csaták. — Nem a Közlöny után.

Csalóközi seregünk, mely mintegy 3 z. a. gyalogság, 3 század lovasság s 12 ágyuból áll, Kosztolányi vezérlete alatt jun. 16-kán éjjel utáni 1/2 2 órakor megindult Megyerről Bős felé, az lévén a parancs, Bóst, ha lehet, bevenni, ha nem, a megyeri posztóba visszamenni.

Seregünk r. 5 óra felé a Fekete erdőhöz közeledett, ellenség még eddig nem volt látható; a parancsnok, az erdőn keresztül vezető szoros uton a nélkül, hogy recognosciroztatott volna, két ágyút küldött előre, s így akarta kezdeni a csatát; notabene az ágyúk mellé semmi fedezet nem adott.

Az erdő hátsó részében elbuvott ellenség észrevevén, hogy tüzeink oly con amore, minden genirozás nélkül haladnak előre, mintha parancsnokuk valami rendezvous-ra menne, egy szakasz dsidást neki vezényel az ágyúknak, kik a kocsisokat leölik, neki rohannak a tüzeinknek, a jeles Mihalovics századost megsebesítik, s az elfoglalt prédával táboruk felé indulnak. Nagy Lajos százados a Hunyadi huszároktól, kinél jelesebb és ovatosabb katonát alig ismer Komárom, észreveszi az ágyúknak fedezet nélküli elindulását, Atgai főhadnagyot egy szakasz huszárral fedezetre küldötte. Alig indultak el helyökről, már szemközt lovaglott nekik egy megmenekült tüzemester, elő-

adván a bajt, mely ott az erdőben előadta magát. Huszáraink sem vették a dolgot tréfának, neki rohantak a dsidásoknak, vagy hármat leapritottak, a többit megszalasztván, az ágyúkat visszafoglalák. Lett volna csak sik a csatátér, tudom több dsidás hagyja ott fogát, de az említett utolgy szoros volt, hogy négy huszárnál több nem lovagolhatott egymás mellett.

Egy tüzér, ki a dsidások rohama elől ijedtében nem tudott másként menekülni, az ágyú alá feküdt, s hallá, midőn a dsidás tiszt a közeledő huszárokat meglátván, mondá „Uhlaner! zurück, die csikosen kommen!“

Haflott-e Europa egy fővezértől illy bakot? kényelmesen besétálni akarni egy erdőbe, a nélkül, hogy megmotoztatta volna.

Vége lévén ezen könnyen szomoruvá változtatott felvonásnak, következett a második.

Az ágyúkat oly közel állította egymás mellé parancsnok ur, hogy — az isteni gondviselés nem örködvén felettük, — ha egyik nem, másik vagy harmadik igen könnyen leszereltethetett volna.

Az ágyúk fedezetére ezen állásnál a Hunyadi huszárok egyik százada vezényeltetett Nagy Lajos parancsnoksága alatt oly közel az ágyúkhöz, hogy az ellenség részéről tett első lövés után az ildomosság a fedezetnek rögtön hátravonását parancsolá, mi nem egyéb leende, mint a világos veszély parirozása, mert nem szükség, hogy a fedezet szorosan az ágyúk mellett, vagy megett álljon.

Nagy Lajos a lovasságot hátravonja; ám szigorú parancsot vevén az ezredestől, hogy tüstént előbbi helyére menjen — t. i. a világos veszedelem torkába, engedelmeskedett. Illy golyózápor egy kis pontra még alig hullott, mint ez izben szegény Hunyadi-huszárainkra; alig történt lövés, mely lovat vagy embert ne sodort volna el. A fiúk azonban állták a tüzet, mint köoszlop, s fogaikat csikorgatva szidták az ügyetlenséget, mellynek könnyen áldozatává válandottak.

Néha néha nyílt szavakban tört ki az el nem titkolható türelmetlenség. „Kapitány uram!“ mondá egy vitéz „tízszor nagyobb csatában voltam már, de ennyit soha sem szenvedtem.“

S úgy volt.

Változik a csatahely.

Négy ágyúknak az ellenség által megszállott Fekete erdő jobb szélére vitetik, Mihalovics százados parancsnoksága alatt fedezetre ismét az említett Hunyadi-század állittatik. Nagy Lajos eküldi Fáy Béla századost a Lehel-huszároktól egy balra eső völgy alá, hogy hátulról rohanást intézzen azon esetre, ha az ellenség az ágyúk felé tartana. A terv jó volt. Egy osztály ellenséges lovas közeledik az ágyúk felé, s mármár kö-

zel volt az ágyúk előtti mocsáros térhez, midőn Mihalovics minden ágyúból egy lövést tétet, mire a német oly eszeveszetten futott, hogy no!

Ágyúink kelleténél korábbi megszólalása, s a németek gyors szaladása okozá, hogy a felállított Lehel-huszárok feladatuk csomóját meg nem oldhaták.

Reggeli 5 órától d. e. 10-ig tartott a kemény és folytonos ágyútüz; s kérditek mi történt ezután? a mi közönségesen történni szokott. Munitiónk elfogyván, retiráltunk, vagy szebben mondva: visszaballagtunk oda, honnan elindultunk, Megyerre.

Veszteségünk: néhány ember, 41 ló.

Az ellenség egy munitiós szekerünket légbe röpített, de visszaadtuk a kölcsönt s egy munitiósszekerét hasonlóképp felgyújtottuk.

A Lehel huszárok — kik igen jól viselték magukat — századosa, Fáy Béla alól egy ló, később kezéből kardja s harmadszor ismét kardja lövetett el, a nélkül, hogy sebet kapott volna. — Isteni gondviselés!

Halottainkkal gyalázatosan bántunk, hátra hagytuk a csatateret, mert mindössze 3 keskeny szekér kísérte a hadtestet, mellyeken a sebesülteket vitették el.

Borzasztó!

S ez kinek a hibája?

Igy folyt le a csata újabb bizonyosságául, hogy Kosztolányi nem ért a dologhoz.

A minap, midőn tudatlansága miatt kis hja, hogy két z.-aljunkat el nem fogták, elvitték Komáromból. Minden jó lélek dicsérte e gondviselésért az istent, alig mulik el néhány nap, s ime ismét nyakunkon van.

Itt általában az a hiedelem, hogy a hol Kosztolányi parancsnok, ott lehetlen győzni. S e hiedelem még eddig meg nem csáfoltatott.

Ugyane nap Nagy Sándor tábornok vívott egy nagy csatát, Aszód táján, mellynek eredménye azonkívül, hogy 4 tizenkétfontos ágyút vesztettünk, semmi sem lón, mert mind két fél erősen tartá posztóját.

Tegnap ment ki Kosztolányi táborába a 70. és 71-dik zászlóalj; ez utóbbi Guyon tanítványaiból, a mánsvörthi és m.-szombati hősekből áll.

Szinte tegnap vonult keresztül a 16-dik Károlyi lovas ezred 2. osztálya, s Gutáza ment.

Vége tegnap estve felé érkezett meg a fővezér Görgei is, mi azt hiteti el velem, hogy e napokban nagyszerű csatának s ön Marczius! új hírnek nézhet elébe.

A viszontlátásig. Jövő alkalommal többet,

még pedig legyen az jó, vagy rossz; minden hi-mezés hámozás nélkül az igazat.

Isten önnel!

Vörös.

U. I. d. e. 11 órakor. Sejtelmem nem esalt.

Gután túlról roppant s folytonos ágyúzást hallunk, melly azon vidékről jövök szerint éjjel utáni 1 órakor kezdődött.

Mindenható tedd fegyvereinket legyőzhet-lenekké!

Pest junius 22-kén.

Az olvasó engedelmével hosszasan vizsgáltuk eddig a forradalmi kormányok eljárását az igazolások körül.

Ha republicanus a kormány? ezt szabad legyen most kérnünk.

Mi elejétől kezdve határozottan pártoltuk a republicát, s lapunk a királyság ideje alatt is hű közvitése vala a republica zászlajának.

Azonban csalatkozik a kormány, ha azt hiszi, hogy egy miniszerelnöki beszédben nagy fennen kimondott republicanusságot ígérő szó hallatának öröme elmémit örökre, és soha eszünkbe sem jutand megnézni, ha valjon azon szó nem csak pusztá ígérte vala-e?

És ime itt vagyunk s kérdjük: hol van hát?

Hol van az a republica, melly nem csak névben él, de tetteiben is jelen van? Hol van az a republica, mellynek nem elég, hogy király ne legyen s e szerint királgattassék a népek rákfeneje, hanem szükség, hogy ellenhatásu gyógyaszterekkel újra egészségessé téteassék az elromlott vér, s begyógyittassék az undok sebhely? Szóval, hol azon republica, melly a királyság hatalmát eldobva, határozottan a demáciát teszi helyébe? Nem az levén a fő dolog, hogy: „republica”, hanem az; hogy „democratia.”

Értsetek meg jól. Nem azt kívánjuk, hogy két hónapnak különben is rövid ideje alatt és épen illy időben, midőn még foly a vér és lángolnak a falak a haza két határán, egy egész új és kész demáciái alpra fektetett republicát rendezetek, s keszke adjátok a népek mint egy ingyen adományt, mondván: „itt van, használj.”

Nem azt kívánjuk, hogy ma, kormányra lép-tetek második hónapjában az állodalom gépezetében ne legyen többé hiányzó vagy elromlott keszke.

Hiszzen lehetlent és oktalan kívánnánk s magunkat tennők nevétségessé, annyira, hogy aztán netalán igazságos és helyes sajnálat sem nyomaának figyelmet többé.

De azt megkívántuk volna, hogy hibisetek legalább magvakat, építsetek alapot, gyűjtsetek anyagot.

Elmentünk minden reggel a földhöz, ha nem bűvik-e ki még az elrejtett mag? de a földet mindig szántatlannak találtuk.

Elmentünk minden reggel az épülethez, ha lakható állapotba van-e már helyezve? De a falak még roskadoznak, s egy repedés sem javított meg. . .

Avagy a harc zajában, a haza megmentése fár-adalmának közepette, nem lehetett volna-e egy ünnepi órát szentelni, hogy kimondassék a nagy szó, hogy a czimek czafrangjai eltöröltetnek, leté-petnek.

A republicanus ministerek egyike mai napig is gróf Batthyány Kázmér. Mi nem apprehendá-lunk rá ezért, mert a míg a grófi cím eltörölve nincs, bátran hordhatja bőbitának mulatságból. De nem tagadhatjuk, hogy kissé különösen hang-zik a republica egy oly ember szájában, ki nem tud megszűnni aristocrata lenni.

Batthyány Kázmér, a haza legelső áldozói egyike. Megállott ügyünk mellett mint szikla, har-czolt mint oroszliány, dolgozik most éjjel nappal lankadatlanul . . . de azt a hitvány négy betűt ta-lán nehéz leszakasztani szíve melől s bele dobni a mérlegbe?

Azt mondjátok, hogy a czimek eltörölése még most is érdekeket sértene.

Ugyan valóban hiszitek-e, hogy igen?

De hát lássuk, ki érdekeit.

Az aristocratiának hűtlensége meghosta már az itéletet magára és úgy válaszá el ügyét a nem-zetétől, hogy öngyilkolás nélkül a nemzet keblébe nem fogadhatja többé a mérges mételet.

A ki pedig hű maradt, ott harczol soraink kö-zött, s a vérmezőn maga keres nevet magának, mint kerestek ősei, kiknek tetteire, (maga lassu semmittevésben ülven) egyedül lehetett kevély.

Mit bánja ő most, ha elveszik ősi nevének hű czafrangját, midőn helyette méltóbbat a nemes büszkeségre fog szerezni tudni ő. Hiszen elhány-hatná őn maga is grófi czimerét, melly csak addig ékesithette keblét, míg azon más dicsőségi jel nem volt, most pedig csak kiszorítja helyéből a lopott dicsőség e sugára saját dicsőségének su-gárait.

Kellett nekünk a régi és mások által szerzett dicsőség emléke mindaddig, míg lelkesített a harcra, míg fegyvert fogni parancsolt a kézbe.

Most nincs szükség többé annak tudatára, hogy nagyapánk gróf volt. Lelekesitse most az if-jut saját tetteinek emléke, a saját kardján feke-tülő vér, s a vezértől kapott dicséző szó.

Ne mondjátok, hogy érdekeket sértene a czi-mek eltörölése. . .

Vagyis inkább ne tartsátok kímélésre érde-meseknek azon keveseket, kik e miatt hűlnének az ügytől. . .

Azon az úton vagyunk, hogy mind inkább tisztálódjék ki körülünk a konkoly, váljék kü-lön a salak, hogy maradjunk, kevesen bár, tisztán mint a tűz lángja.

Hadd folytassa a sors az epuratiót.

És itt egy móka jut eszünkbe.

Némellyek tesznek némi fontosságot azon kör-ülményre, hogy a czimekkel felsőházi tagság van öszszekötve s így az aristocrata születésénél fog-va a törvényhozóság díszes mesterségébe bele csü-csül.

Igazán a felsőházat még emlegetni nem sok-kal egyéb mókánál.

Természetes, hogy a czimek eltörölésével el-mulna ez árnyékvilágból az egész felsőház min-den ő püspökeivel és bizonyos karzékeivel.

A raritások kedvelőinek egygyel kevesebb él-

vezet maradna, megfosztatván e comediatól, az antiqvitás barátai ellenben nagyot nyernének, a museum egyik teremében éjjel nappal megtalál-ván a felsőháznak ott meghalt és oda eltemetett tetemeit.

Egy új osztály állana fel a museumi őrségnél, melly csak a felső tábla megmaradt csontjait, portetemeit s egyéb reliquiáit őrizné s mutogatná az áhitatosan oda sarándokolóknak.

Ennyi változás történnék a magyar alkotmány-rendszerben azon statuseventus által, ha a felső-ház megszűnnék lenni és öszszeomlanék.

Azonban félre a tréfával.

A czimek eltörölése hitünk szerint érdekeket alig, nemes érdekeket teljességgel nem sért. Ki-lenben hasznos eredménye kiszámíthatatlan.

Láttátok volna a jóra való magyar nép lelke-sedését, midőn látta, hogy nem csak a szegény fog fegyvert, hanem az édes haza szent ne-véért s becsülete őltalmára a sorokba sli grófja is, két három fiával. Láttátok volna, hogyan küzd kétszerezve, midőn látja hogy grófja vére is csak úgy játék s martalék a sorsnak mint övé. . . Lá-ttátok volna ezt, s nem csodáljátok, ha mondom, hogy a czimek végeltörölése nem maradand hatás-talanul a népre, mellynek egyetlen czimere a sze-génység és hazaszeretet.

Mert még más érzi a nép mindezek mellett a határfalat maga s egykori urai között. Érzi, s ha érzi, fájdalmas és leverő az.

Tudom, hogy ha eltöröltek a czimeket ma, holnap azért még nem lesz minden nyomuk el-veszve, mert a társadalmi intésvények nyomai a népek lelkében állandóbbak, mint hajó a tenge-ren, mellyet egy perc alatt újra ismerhetlenné fed be a hullám.

De tudom azt is, hogy minél jobban késtek eltörölni a czimeket, annál tovább késik e kü-lönbség elenyészése is, mi még mind fal és rácso-lat, hogy e nemzet minden fia össze ne ölelkez-hessék.

Republicanus a kormány és nem democrat?!

De hisz azt is ígérte, hogy democrat lesz.

Democrat? és a népet még sem emeli föl oda, honnan a természet és isten ellenére a setét századok által leszorítottat.

Demokrata? S megtűri mégis az aristocratiát hű czafrangjaival, mellyek bizon nem egyébre valók isten előtt, minthogy megkülönböztesse azo-kat, kiknek bőség és jogok élvezetében könnyű volt szeretni a hazát, — azoktól, kik szerették a hazát, melly nekik szűken mérté a falatot, és még-is szerették azt, loborultak szent neve hallatára, felmagasztalódtak egy hívó szavára, fegyvert ra-gadtak érte veszélyében, s szívesen adták ki lei-köket lábainál, neve becsületének megőrzésére.

Z.

Szerkesztő!

Megtérve a regényes kutyabagosi homok pusztáról, s megtelepedve itt Pesten, ismét bekopogta-tok önnel oh szerkesztő.

Bevallom magam is, hogy a debreczeni Mar-cziusban írt cikkelnem valának igen sületlenek.

Még egy ilyen sületlenség ráadásul mára, az-után vagy nem írok többé, vagy olyat írok, hogy a betűszedők is megnyalják utána az ujjokat.

Számot adok önnek mi-tervó valék addig, míg mások harcoltak.

Semmit egyebet, mint studiroztam Lavater tudományát.

És előhalattam benne annyira, hogy ha egy kicsit fixirozom az ember gondolatának minden rajtekét felkutatom, s elmondom szóval szóra.

Ha tetszik önnek, kezdjük azon új ismeretsé-
günket, hogy az olvasó előtt nagy examentet te-
gyek.

Ime!

Két nap előtt, mint afféle dolog nélküli fehér-
nadrágos facsír gentleman koborgók a váci ut-
czán. —

És gyakorlám magamat mesterségemben.

Egyszerre egy szöke férfi tűnik fel előttem.
Mintha ismertem volna valahol.

Ah igen ő az — ő az Peregrinus in Israel, ki
nevét megmagyarosítván, lón belőle Peregrini
Elek, kinek én egyszer, midőn Vahot Imre dolgo-
zó társa valék, s az urbanitást szeretett princzi-
pálisomtól tanultam, úgy bevágtam ajtaját, hogy
az első emeletben lakó Mednyaszki szörnyet halt
üjedsében.

E szomorú halál meg volt írva a Jelenkorban
nagy siralmasan, de ekát a halálnak mind e na-
pigan senki sem tudta.

Találkozván tehát a drága kedves Peregrini
polgártársammal, képzélhetl én, minő praxist kap-
tam ő benne tudományos ismereteim gyarapítá-
sára.

Tehát utána indulék észrevétlenül, mint a
creditor zsidó szokott a jurátus után, midőn ez új
szállásra költözött.

Remélve reméllém, hogy az érdemes Peregrini
ur valahol le fog tlni s én néhány perczre far-
kas-szemet nézhetek vele.

Ugy volt. Találkoztunk. Hol? azt nem mon-
dom, nem szoktam mindent leírni.

És láttam őt öt perczig, mialatt a drága jó
ur arczkifejezésével tengerárként ümleszté élém-
be a benső legtitkosabb gondolatok tömegét.

Az első perczben, a mint ő az első pohár ser-
hez nyult, eltaláltam, hogy ő urasága arról fan-
tazirozik, hogy az neki igen kedves és kellemes
meglepéstől esnék, ha őt Horvát Mihály cultus ur
ministeri tanácsosnak kiveveznék.

Elég volt nekem ennyi, a többi hozzá gon-
doltam, haza jöttem szállásomra, (Svábhegy, zum
Schaffer Miska) s leírtam a mit gondoltam.

Peregrini Elek ur arczából azt vettem ki,
hogy ő neki két hét óta folyást morfondirozni
kelletett.

Morfondirozott pedig betűről betűre imigyen.

Kreiczpatalion, ezek az új ministerek egy ló-
körömnnyivel sem különbek az előbbieknél.

Őh ezek nekem hivatalt fognak adni. Muszáj
lesz nekik adni!

Érdemeim előttök nagyok, nagyobbak és leg-
nagyobbak.

Censor voltam!

Illyen ember, a ki censor tudott lenni, az
mindenre alkalmas, azt minderre lehet haszná-
lni. A censorság a legjobb tentamen publicum,
mellyet a ki kiállott, keresztülgátsolhat a világon.

Mi a censor? A gondolat bérgyilkosa. Havon-
ként elfogad a zsarnok hatalomtól egy nem nagy

rakáska bankót s azért mint gépiesszolgá törölget
késiratokból.

És lélekundortóltag eszközül veti magát arra,
hogy az tudatom né arról beszéljen, mi a szent
igazság, hanem, hogy mi áll érdekében a hatá-
lomnak.

E hatalom pedig a caufosom kiebrudalt Habs-
burg pereputy volt, a milliókat feffaló ereszher-
csog-császerek. Ezek érdekéért törölte ki a censor
az irodalomból az igazságot.

Kérdeni kell a hírlapírókat, kérdézzétek meg
a Pesti hírlap komoly tudomány-írót, kérdézzé-
tek meg a szépirodalom kerelőit. Ezek meg-
mondják, minő rémáljatja az istennek egy censor.

Tizenkét kötetre terjedő anecdotakönyvet
lehetne kiállítani arról, minő malitia lakott a ma-
gyar cenzorokban, az absolut hatalom ezen leg-
hávebb csatlósáiban.

Istennek hála a ministerium csupán csak
szakértőket keres. Épen mint Mészáros a szak-
értés miatt állott jót becsületével Bechtoldért,
épen mint Csányi a szakértés miatt ajánlotta fő-
vezérnek Ottingert, és nevezte ki legújában a
gázahajó-társaság directorának a kedves mesolyú
Massion atyust.

És van-e a világon szakértőbb ember, mint a
censor? A censornak mindent kell tudni, min-
denhez kell értenie,

Ő neki vigyázni kell, nehogy valaki a gazda-
sági iratok között, a hol a ló és juh leiratik, va-
lami ollyast merjen becsempészni, mi a fenséges
Habsburg istenfiaik szentséges érdeke ellen lenne.
Minden tudományt kell érteniük, mindentinnen
ki kell irtaniok mindent, mha zsarnokság ellen
csak célzólag volna is felhozatva, ha mindjárt az
ollyan igazság volna is, hogy érte az ur Jézus Krisz-
tus még háromszor szivesen lejöjjön a világra s
meghalna nagy Pénteken délután a keresztján.

Illyen ügyes szakértőt tehát lehetlen, hogy
ne használjon a cultus-minister.

Megyek, felkeresem, még pedig azon utmuta-
tás szerint, mint azt a Marciusban olvastam.
Mégis derék lap az a Marcius.

* * *

A lélekre ható morfondirozának meg lón
hatása.

Peregrini Elek, megszállván előbb, hogy
szent bibliai nevét olyan pogánnyá tette, a mai
Közlönyben mint ministert tanácsos jelenik meg.
Örvendj magyar haza!

A nevelés gyönyörű kezembe jutott. Szép ki-
nézéseink lehetnek az iskolai ügy előhaladására
nézve, a midőn az olly kézbe jutott, melly ezelőtt
másfél évvel nyomoru fizetésért irgalmatlanul s
hideg bűnösséggel kitörölt minden betűt, mi csak
az előhaladásnak színét is viselte.

Mikor volt Peregrini ur azon téron, melly
meggyőződésével ugyanaz?

Akkor-e, midőn hiven szolgálta egy bitor csa-
lád szennyes érdekeit?

Vagy most, midőn a forradalmi, republicanus
és democrata kormány alatt censori vereskrétájá-
tól örökre befestett kezével a nevelés szent ügyé-
hez hozzá nyulni nem irtózik?

Mellyik önnek igazi arca? A censor-e vagy
a forradalmi hivatalnok?

Őn szakértőnek mondja magát.

Ugy látszik hogy a ministerialis kinevezések-
ben a szakértők alatt azokat kell értenünk, ki
jó fizetésért szolgálnak az ördögnek, és szolgál-
nak az istennek.

De mi lesz a világból, ha a szemérem kimegy
a divatból?

Nagy Gedeon.

Ha ezt a cikket én Vahot Imrista koromban
irtam volna, és oda vittem volna Peregrinihez,
mit gondol szerkesztő, mennyit hoztam volna visz-
sza belőle?

Erdélyi dolgok.

Erdélynek kevés valódi publicistája van, s
éppen e miatt a magyar irodalomban kevésbé
képviselve érdekel, pedig ezen középpontól távol
eső országrész érdekei a journalistica legszoro-
sabb figyelmét igényelnék.

Boldog hely az, mellynek erényeit, bűneit, vi-
rágozását, nyomorát a hírlapirodalom figyelme
kíséri; ez fődüzi föl a létező hiányokat, mely-
lyek legjobb akarata a kormány figyelmét is meg-
futhaták, s ez lehet segítő eszköze a gyors és
igazságos administrationnak.

Mióta Magyarhont ismerni kezdem, csak tisz-
tább lón azon meggyőződése, hogy a kormány-
hoz közelebb fekvő helyhatóságokban mindig biz-
tosabb emberek állanak a dolgok élén, mint a tá-
volabbiakban, s ha a kormány akarata jó, mindig
szerencsésebb az illy hatóság.

Erdélyről e részben is temérdek mondhat-
nék, hanem írói bűnöm az, hogy személyeskedni
nem szeretek addig, még lelkemben csak gyanúk
élnék, s a kitörhető vésznek vezérfonalát nem lát-
tom tisztán a szennyes kezekben. Annyit általá-
nosan megemlíthetek, hogy Erdélyben a legké-
nyesebb pontokon nem állanak a forradalom em-
berei.

Talán nincsen is ott annyi political fejlődöt-
ség, mint Magyarhontban. Erdélynek erősebb fiai
a mostani idők vészrel között eldermedtek — azon
férfiak, kik a mult évtizedi ellenzék nehéz har-
czait küzdék, egy századdal vannak a mostani
kortól elmaradva. — Ők Whigek voltak, s nem
tudtak a dolgok nemesebb fordulataival át lépni a
radicalok s republicanusok sorában — megállot-
tak helyökön — s az idő őket évszázadokkal meg-
haladta egy év alatt.

A szabadabb szellemű ifjuság a harci tére-
ken áll, ott hagyva a political tért, de gyakorlat-
lan is a nehezebb political kérdésekben, mert azon
irtózatossá tulsulya a conservativeeknek, mellyet az
utóbbi években kivívtak, elzárta az ifjuság elől
minden terét a political gyakorlatnak.

Sokakat az enthusiasmus tulragad, s az irgal-
matlanságban a vadságban helyezik a forradal-
miaság erényét.

Kevés tudja eltalálni a középutat, azon biz-
tos utat, melly forradalomban ép olly dicső mint
békében, mellynek vezérszavára a kor istentől ere-
dett elvének szentsége, s mellyen csak az igazak
állhatnak meg.

A mostani kezelések alatt tagadhatatlanul Er-
délyben sok baj van a szerint, a mint a helyható-
ságokban uralkodó egyének fogák föl és alkal-
mazzák a nemzet és kormány intézkedéseit.

Elmellőzöm most a székely ujonczozás ügyét, mely törvénytől egészen eltérőleg, katonai rendelkezésre vitetett végbe a törvényhozás, sőt a kormánynak is tudása, beleegyezése nélkül, elmellőzöm azért, mert Kossuth tette most e kényes tárgyra avatott kezeit, s midőn székely véreimmal én is isten után benne bizom leginkább, nézeteit anticipálni nem akarom.

Vannak Erdélyben apróbb bajok, melyek szinte figyelmet igényelnek, elsőnek tartom a vér-bíráskodás ügyét, melyben emberek élete a kérdés, s melyben egy diadalmas nemzet erényének vagy vandalismusának jellemvonásait lesi a tör-ténészet.

A nemzetgyűlésen hozott e körbe tartozó törvényczikkek nyomán, Háromszéket és Maros-széknek Magyarhon felé vonult részét kivéve, csaknem egész Erdélyt löpor és golyó elébe állithatni — mert Erdély sorsa Magyarhonétól tetemesen különbözött — itten a hont kívülről támadta meg az ellen, s a nép tudta, ki az ellenség. Erdélyben nem úgy volt: ottan még ma az oláhokat verte meg ugyanazon katonaság, mely holnapután reánk ágyuzott. Ugyanazon székelyek, kik az oláh csordák ellen csatára rohantak az agyag-falvi térről, fuvarozák a dragonyosok löporát s podgyászát, s az ellenséges csapat táborunkon ment barátságos kézszorítások között keresztül, mely egy hét múlva minket gyilkolt. A soldateska későre veté le álarczát, későre tudtuk meg, hogy a magyar kormánynak engedelmességet hazudott, Puchner már oláh czimboráival össze-szúrta a levet.

Annyival későbbre tudta meg ezt a nép, mind a magyar, mind a szász, mind az oláh, s midőn ők a katonaság parancsait teljesíték, megszokott uralomnak engedtek.

Ez volt főbb oka, hogy Bem altábornagy visz-sza foglalta Erdély nagy részét, a hódolóknak bünyeledést ígért, ámde hibázott hogy erre nem eszközlé a kormány megszentelő jóváhagyását, mert ennek eredménye azon zavar lón, hogy a vérbíráóságok különböző törvényhatóságokban különbözőleg működnek, egyik respectálja az amnestiát, a másik nem — egy helyen lelövetik a bűnt oly bűnért, melyért más helyen föloldoz-zák — nincs a nélkülözhetetlen egyformaság, és a nép elbolondul.

Nem lehet Erdélyben a népnek sem bünyeledést adni, sem alkalmazni tetteire a véstörvények minden pontjait.

Bünyeledést adni nem lehet azon égre kiáltó tettekért, melyeket az oláhság a védtelen magyarokon elkövetett, s melyekről isten élő terem-tésének fogalma sem lehet, ki Erdély irtózatossá-gát nem látta: s nem hallá a vérfagyaláló gyilkolások, melyeknek hire ott közajkakon kereng. Tudok kivégeztet, ki maga kivallá, hogy egy uri gyermeket élve nyársba huzott s megsütött, az ilyeneknek nem amnestia hanem bitófa kell.

Nem lehet a véstörvényeket is a hozott szigorúsággal alkalmazni; mert nálunk, midőn még

nem vetette le az ellenség álarczát, igen sokan czimboráltak vele — s hadviselésünk első napjal nem a magyar kormány rendelkezése nyomán vitettek végbe, azért voltak oly szerencsétlenek, oly elijesztők. — Ott nem voltunk tisztában, ki ellentünk, ki barátunk, míg a nemzeti cocarda mellén volt a hazafiságot hazudó ellenek, midőn ránk lóni kezdett. Vezéreink árulóink valának, a székelyekkel a szabadságharcra kiszállani vágyó székelyekre lövettek. A magyar kormánynak biztosa is olyan volt, ki az ellenállani vágyó székelységgel a fegyvert minden áron letéetni igyekezett, s minden gyűlésükön lankasztá a kétségbe esett népet, vagy hallgatott.

Illy körülmények között én igen csúnyán bán-nék a dologgal, büntetném a corifeusokat s a vérbe fűrdött gyilkosokat, de irgalmas lennék a gyengékhez és ostobákhoz, kiknek bűnük csak annyi, hogy gyávák voltak tenni, a mit kellett volna, de olyat nem tettek, a mi békes polgárzatban bűn. —

A magyar sereg bejövetele után látnám alkalmazhatónak a véstörvény minden pontjait, azon innen csakugyan Erdély minden népe tudta, tudhatta ki a hazának barátja, ki ellensége, s a ki legkisebb bünt követett el a magyar hadviselés ellenében, méltó a halálra, mint honáruló.

Ezen véstörvénykezés körül még azon baj is van, hogy Erdély bizonyos kerületekre osztatott az igazságügyminister által, s alakított több törvényhatóságban egy egy vérbíráóság, a rendeletben ki van jelölve, melyik törvényhatóság melyik vérbíráóság alá tartozik, de a törvényhatóságok sorából Maros-szék, Küküllőmegye ki van hagyva, hacsak azután helyre nem hozták. Ezek még eddig saját municipális vérbíráóságokkal operál-hatnak, s mást nem is tehetnek, míg fölöttök rendelkezés nem tétetik. (Folytatom.)

D ó z s a.

Hepesváry Teréz asszonyság a sebesült honvédek számára hozzánk beküldött: 1 köteg tépetet, 12 darab seboritáknak való vásznat és 15 darab sebkötőt.

H I R D E T É S E K.

Megjelent s Pesten Emich Gusztáv, Debreczenben Telegdi könyvárusoknál kapható:

A HONVÉD,

költemény; írta **Petőfi Sándor**. Ára 3 kr. váltóban.

22. 3—3
Wittmann Ferencz posonyi váltótörvényeséki ülnök, barátilag felszólittatik, miszerint három nap alatt alulírtnál megjelenni el ne mulassza.

V. K.

Megyeházutca 596, sz. a.

1849-ik évi június 15. Pestváros törvényszé-kének 4915 sz. alatt kelt itélete folytán Kholbe (máskép Handschuhmacher) Ferencz, e f. évi február 22-én Csernovics Péter lakásában elkövetett rablás miatt úzóbe vett s megszökött egyén ezenel köröztetik.

Személyes leírása:

Közép termetű, gesztenyeszin haju, barna bajszu, kék fájos szemű, szakállá nincsen, orra rendes, széles ajku, himlőhelyes, kassai születés, 38 éves, r. c. nótelen, keztyűslegény, csupán németül beszél.

Minek folytán a fen említett egyén ország-szerte köröztetvén, megkerestetik minden hatóság, ha netalán az hatósági körében feltalálhatnák, azt elfogassa, s Pest város fenytő biztossága elébe kísértesse, Kelt mint fent.

Lombay Imre a. k.,
városi h. főkapitány.

Pränumérations Anzeige.

Die neue politische Zeitung

„DER VIERZEHNTE APRIL“

erscheint täglich ausser Montags, vom 1. Juli an-gefangen in vergrößertem Format, grös Folio, einen Bogen stark.

Halbjähriger Pränumérationsbetrag vom 1. Juli bis Ende Dec. für Budapest 5 fl. CM.

Mit freier Postversendung 6 fl. CM. Monatliche Pränumerationen à 1 fl. CM. werden nur in loco angenommen.

Man pränumerirt bei allen Postämtern und in Budapest in der Buchdruckerei des **Lukács és társa**, Landstrasse Kunewalder'sches Haus.

27. Szombaton, június 23-án az „arany kéz“ fogadóban (belváros, régi postautca)

kerti zenekör

tartatik, melyben **Morelly Ferencz** karmester a legkedveltebb zenedarabokat fogja előadni. Kezdeté 8 órakor. Bemenetár 15 kr. p. p.

Nemzeti színház.

Pest, pénteken, június 21-kén, 1849.

ERNANI

Nagy opera 4 felv. Irta Piave, zenéjét Verdi.

Fordította Egressi B.

Rendező: Szerdahelyi.

Személyek:

Ernani, bandita főnök	—	Steger.
Don Carlos, spanyol király	—	Reina.
Don Ruy Gomez de Silva, spanyol grand	—	Kószeghi.
Elvira, unokahúga és jegyese	—	Hollósi Kor.
Giovanna, Elvira dajkája	—	Boldogné.
Don Ricardo, a király lovásza	—	Bognár.
Jago, Silva lovásza	—	Kovács.

Kezdeté 7 órakor, vége 9 után.